

KONFERENSIYALAR UZ

— ANJUMANLAR PLATFORMASI

O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

**IV RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

AVGUST, 2025-YIL

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

**IV RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, avgust

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-259-6

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI. IV Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 232 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 05-avgust

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur nashrda “O'zbekiston — 2030: innovatsiya, fan va ta'lim istiqbollari” nomli IV Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi doirasida taqdim etilgan ilmiy maqolalar to'plami jamlangan. Unda O'zbekistonning turli oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari, tarmoq tashkilotlari, mustaqil tadqiqotchilar tomonidan taqdim etilgan ijtimoiy-gumanitar, iqtisodiyot, huquq, biologiya, tibbiyot va boshqa sohalarga oid maqolalar kiritilgan. Maqolalarda ilm-fanning zamonaviy yo'nalishlari, innovatsion texnologiyalar, ta'lim islohotlari hamda barqaror taraqqiyotga oid masalalar muhokama qilingan. To'plam akademik izlanishlar, amaliy tajribalar va ilmiy xulosalarni birlashtirgan holda, fanlararo integratsiyani chuqurlashtirish va ilmiy hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsiya, fan va ta'lim, O'zbekiston 2030, barqaror rivojlanish, ilmiy izlanishlar, fanlararo integratsiya, ilmiy hamkorlik, texnologik taraqqiyot, zamonaviy ta'lim.

ISBN 978-9910-09-259-6

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Фозилжонов Хожиақбар

ОБЗОР ТЕСТ ПАТТЕРНОВ ДЛЯ ИССЛЕДОВАНИЯ ПАРАМЕТРОВ ПЭМИ ВИДЕОТРАКТОВ
CBT.....7-11

Mamadaliyeva Gulhayo

QANOT UYUMLARI TENG BO'LMAGAN EGAT OCHGICHINI QANOTINING BALANDLIGINI
UNING ISH KO'RSATGICHLARIGA TA'SIRI 12-16

Iskandarov Orifxon

TIRIKOTAJ MATOLAR SIFATI: ILMIY-TAHLILY YONDASHUV..... 17-19

TARIX FANLARI

Bobojonova Zuxra

NIZOMIDDIN SHOMIY VA SHARAFIDDIN ALI YAZDIYLARNING ZAFARNOMA ASARLARIDAGI
QIYOSIY FARQLAR..... 20-23

Sattarova Marhabo

O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOLERANTLIK VA UNING MADANIY-SIYOSIY
JARAYONLARGA TA'SIRI 24-25

Xasanova Nargiza

AYOL-QIZLARNING ILMIY IZLANISHLARI VA TADQIQOTLARI HAQIDA 26-29

Rustamova Nigora

MUSTAQILLIK YILLARIDA SAMARQAND VILOYATIDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH
ISTIQBOLLARI 30-32

Xalilov Baxodir

YOSHLAR BILAN ISHLASHDA MAKTABDAN TASHQARI TA'LIMNING ROLI: "KAMOLOT"
TASHKILOTI FAOLIYATI TAHLILI (Navoiy viloyati misolida) 33-37

Норов Шухрат

УЧАСТИЯ МОЛОДЁЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН (на примере Самарканда, Бухары и Навои) 38-41

Sattarova Marhabo

O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOLERANTLIK VA UNING MADANIY-SIYOSIY
JARAYONLARGA TA'SIRI (Surxondaryo viloyati 1991-2022 yillarda) 42-43

IQTISODIYOT FANLARI

Qo'chqarov Baxtiyor

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA AYLANMA MABLAG'LAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH
METODIKASI 44-47

Abduraimova Nigora

TABAQALASHTIRILGAN SOLIQ STAVKALARINI QO'LLASH
BO'YICHA JAHON TAJRIBASI 48-51

Sidiqov Jasurbek

IJTIMOY INNOVATSIYALARNI TATBIQ ETISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR..... 52-56

Nematova Dilnoza

ASOSIY VOSITALARNING ESKIRISHI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 57-63

Axmedova O'g'ilshod

O'ZBEKISTONDA MIKROMOLIYA TASHKILOTLARIDA ISLOM MOLIYASI
INSTRUMENTLARINING JORIY ETILISHI VA UNING ISTIQBOLLARI 64-66

<i>Abduraimova Nigora</i> TABAQALASHTIRILGAN STAVKALARNI QO'LLASHDAGI MUAMMOLAR VA QARAMA-QARSHILIKLAR	67-70
<i>Tuychiyev Anvarjon</i> MAMLAKAT XIZMATLAR KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI	71-75
<i>Asqarov Abrorjon</i> TALABALARDA MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISH DARAJALARI VA UNI PEDAGOGIK TASHXISLASH XUSUSIYATLARI	76-85
<i>Yusufjonov Ravshanbek</i> INVESTMENTS IN THE AGRICULTURAL SECTOR.....	86-88
FALSAFA FANLARI	
<i>Gafurova Munajat</i> O'ZBEKISTON SHAROITIDA GENDER TENGSIZLIGINING IJTIMOY TABIYATI VA UNING BARTARAF ETILISH YO'LLARI.....	89-92
<i>Abdullayev Sodiqjon</i> ZAMONAVIY GLOBAL MUHITDA SALOMATLIK MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILLARI	93-98
FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Yusufova Farangiz</i> HALIMA XUDOYBERDIYEVA SHERIYATIDA BADIY-ESTETIK TALQIN.....	99-102
<i>Xoliyorova To'lg'anoy</i> O'ZBEK TILI O'QITISH JARAYONIDA KORPUS LINGVISTIKASI VOSITALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	103-104
<i>Ro'ziyev Temur</i> IJODDAGI SHAXS VA ESTETIK POZITSIYA MUTANOSIBLIGI	105-112
<i>Eshchanova Mavjuda</i> CLASSICAL CLASSIFICATIONS OF EUPHEMISMS: SEMANTIC, PRAGMATIC AND FUNCTIONAL APPROACHES.....	113-115
<i>Sobirova Shahzoda, Jumayeva Dilfuza</i> ALISHER NAVOIY ASARLARINING STILISTIK XUSUSIYATLARI ("Hayrat ul-abror" dostoni misolida).....	116-119
<i>Bahromjonova Shahnoza</i> "MOMOTARO" YAPON XALQ ERTAGI VA UNING FILM VA ANIMEDAGI TALQINI	120-122
<i>Maxmudova Marjona</i> "DOLZARB 90 KUN" TASHABBUSI DOIRASIDA YOSHLAR BILAN ISHLASHNING YANGI BOSQICHI.....	123-124
<i>Gulmuradova Sobira</i> TURKIYSHUNOSLIKDA ETNOGRAFIKMLARNING O'RGANILISHIGA DOIR.....	125-127
<i>Qurbonova Aziza</i> O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA SOMATIK IBORALARNING AHAMIYATI	128-129
<i>Pulatjonova Muxtasar</i> ENGLISH LEARNING DIFFICULTIES OF UZBEK LEARNERS: A QUESTIONNAIRE-BASED STUDY.....	130-136

<i>Qosimova Malika</i> LAKUNALARNING TARJIMASHUNOSLIKDA O'RGANILISHI VA ULARNI BARTARAF ETISH METODLARI	137-140
<i>Ayimbetova Damekhan</i> ADABIYOTSHUNOSLIKDA TED XYUZ IJODINING O'RGANILISHI: ANIMALISTIK SHE'RIYATI VA OBRAZLAR TIZIMI	141-145
<i>Yo'ldasheva Mahliyo</i> "MARTIN IDEN" VA "OQ SO'YLOQ" ASARLARI TARJIMALARINING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI	146-149
<i>YURIDIK FANLARI</i>	
<i>G'ofurov Ramzbek</i> DASTLABKI TERGOVDA JAMOATCHILIKNING ISHTIROKI	150-154
<i>Turdibaeva Mukhaddas</i> JUDICIAL REFORMS OF UZBEKISTAN-A NEW ERA, NEW APPROACHES	155-160
<i>Gafurova Shoir</i> ELEKTRON DALILLARNI TO'PLASH VA TAQDIM ETISHNING AMALIY MUAMMOLARI	161-165
<i>Komilov Avazbek</i> PROKURORNING MA'MURIY JAVOBGARLIK TO'G'RSIDA ISH QO'ZG'ATISH HAQIDAGI QARORI VA UNING SHAKLI HAMDA MAZMUNIGA QO'YILGAN TALABLAR	166-169
<i>Babajanov Farrux</i> IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI PRINSIPLARINI SUD XARAJATLARI INSTITUTIDA AKS ETTIRISH	170-175
<i>PEDAGOGIKA FANLARI</i>	
<i>Нуриллаева Угулхон</i> ПРОЦЕССЫ ОБРАТНОЙ СВЯЗИ (feedback) И МОНИТОРИНГА: ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ДАННЫХ ВО ВЗАИМОДЕЙСТВИИ МЕЖДУ СТУДЕНТОМ И ПРЕПОДАВАТЕЛЕМ	176-181
<i>Tursinova Zoxida</i> TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK MAHORATINI BAHOLASH MEKANIZMLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI	182-191
<i>Babayeva Shahnoza</i> BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING METODIK MUAMMOLARI VA DOLZARBLIGI	192-194
<i>Rasulova Barnoxon</i> KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVGA ASOSLANGAN TA'LIMDA FORMATIV VA SUMMATIV INNOVATSION BAHOLASH USULLARI	195-199
<i>Zokirjonov Akramjon</i> O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI	200-202
<i>Baratova Yulduz</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASHDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI	203-206

Sattoriy Shohruh

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASH MEXANIZMLARI 207-210

TIBBIYOT FANLARI

Urunbayeva Dilorom, Xudaybergenova Shaxnoza

AUTOIMMUN TIREOIDIT VA SELEN..... 211-213

Мамадалиев Хасанхон

ПАТОМОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ АНТИФОСФОЛИПИДНОГО СИНДРОМА (АФС)

И УРОВЕНЬ АНТИФОСФОЛИПИДНЫХ АНТИТЕЛ У ЖЕНЩИН-РОДИЛЬНИЦ: КЛИНИКО-

МОРФОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ..... 214-218

Maxmudbekov Boburmirzo

BOLALARDA PASTKI JAG' O'TKIR ODONTOGEN OSTEOMIELITINI KOMPLEKS DAVOLASHDA

OPERATSIYADAN KEYINGI YARALARNI MAXALLIY DAVOLASH..... 219-221

PSIXOLOGIYA FANLARI

Усманова Лилия

ЭТАПЫ ЖИЗНЕННОГО ЦИКЛА СЕМЬИ: ПОДХОДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ В НАУЧНОЙ

ТРАДИЦИИ 222-225

SIYOSIY FANLAR

Sa'diyev Bahodir

ENERGETIKANING RIVOJLANISH OMILLARI VA ASOSIY GLOBAL AKTYORLARI..... 226-231

ALISHER NAVOIY ASARLARINING STILISTIK XUSUSIYATLARI (“Hayrat ul-abror” dostoni misolida)

Sobirova Shahzoda Faxriddin qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
doktoranti

Dilfuza Jumayeva Soxdillayevna

Janubiy dehqonchilik ilmiy-tadqiqot
instituti axborot xizmati rahbari

Annotatsiya. Maqolada Navoiy qalamiga mansub “Hayrat ul-abror” asarida aks etgan eski o'zbek adabiy tili leksemasiga xos stilistik xususiyatlarning o'ziga xosligi yoritib berildi. Shu bilan birga asarda qo'llanilgan turli toifa vakillarining nutqida qo'llanilgan stilistik birliklar aniqlangan bo'lib, har bir leksemaning kishilar nutqida turlicha aks etgani ko'rsatib berilgan. Bundan tashqari turkiy til taraqqiyotining turli davrlaridagi leksema va morfemalarning Navoiy asarlarida faol qo'llanganligi ko'rsatib o'tildi.

Kalit so'zlar: stilistika, eski o'zbek adabiy tili, badiiy uslub, leksik-semantik xususiyat, so'zlashuv uslubi, ilmiy uslub, rasmiy uslub, qiyoslash, lirik va epik uslub.

STYLISTIC FEATURES OF THE WORKS OF ALISHER NAVOI (ON THE EXAMPLE OF THE ESSAY "HAYRAT UL-ABROR")

Sobirova Shahzoda Fakhriddin qizi

PhD student of the Shakhrisabz State Pedagogical Institute

Dilfuza Jumayeva Sokhdillayevna

Head of the Information Service of the Southern Agricultural Research Institute

Annotation. The article highlights the stylistic characteristics of the old Uzbek literary lecture, which is reflected in the essay "Surprise ul-abror" by Nebuchadnezzar. At the same time, the speech of representatives of various categories of people used in the poem identifies stylistic units that show that each lecture is reflected differently in people's speeches. Furthermore, the use of lectures and morphines of various periods of Turkish language development in the works of Navoi was shown.

Key words: stylistics, old Uzbek literary language, artistic style, linguistic-semantic characteristics, speech style, scientific style, official style, comparison, lyrical and epic style.

DOI: <https://doi.org/10.47390/259-6/uzb-IV/No-26>

Kirish.

Alisher Navoiyning "Hayrat ul-Abror" dostoni uning "Xamsa"si tarkibiga kirgan birinchi asardir. Bu doston Alisher Navoiyning falsafiy, diniy, axloqiy va ma'rifiy qarashlarini aks ettiruvchi asar bo'lib, uslubiy jihatdan juda boy va o'ziga xosdir. Asarda poetik ifodalar, chuqur mazmunli ramzlar va badiiy tasvirlar Navoiyning yuksak ijodiy mahoratini namoyon qiladi. Ushbu maqolada asarning uslubiyati, ya'ni Navoiy qanday badiiy usullar va vositalar orqali o'z g'oyalarini ifoda etgani tahlil qilinadi. Shu xususda gap borar ekan asarda ko'satilgan ba'zi uslublar bilan yaqinroq tanishib chiqamiz:

1. Falsafiy va diniy uslub.

"Hayrat ul-Abror" asarining asosiy xususiyatlaridan biri uning falsafiy va diniy mavzularni keng qamrab olganligidir. Navoiy asarda Qur'on oyatlari, hadislardan ilhomlanib, inson axloqi, ma'naviyati va hayotning mazmuni haqida mulohazalar yuritadi. Bu uslub orqali muallif o'quvchini chuqur falsafiy va axloqiy tushunchalarga yo'naltiradi. Dostonda ruhiy poklik, nafsni jilovlash, adolat, sabr va taqvo kabi diniy axloqiy g'oyalar keng yoritilgan. Misol sifatida, Navoiy insonning nafs bilan kurashi haqida yozgan qismida Qur'on va hadislardan foydalanib, nafs va ruh o'rtasidagi ichki ziddiyatni chuqur tahlil qiladi. Bu falsafiy va diniy uslub dostonga ma'no boyligi va serjilo bo'yoqdorlik qo'shadi va uni yanada ta'sirchan qiladi.

2. *Didaktik uslub.* Navoiy o'z asarlarida didaktik, ya'ni o'rgatuvchi uslubni ham keng qo'llaydi. "Hayrat ul-Abror" asarida axloqiy va hayotiy masalalar ustida chuqur mulohazalar yuritilib, o'quvchiga saboq beriladi. Asar hikmatli o'gitlar, nasihatlar va axloqiy qoidalar orqali boyitilgan. Dostonda o'qilgan har bir voqea yoki hikoya hayotiy saboq beruvchi xulosa bilan yakunlanadi. Masalan, Navoiy halollik, adolat va insonparvarlik haqida so'z yuritganda, o'quvchiga bu fazilatlarining hayotda qanday ahamiyatga ega ekanini tushuntiradi. Bu usul orqali Navoiy axloqiy qadriyatlarni ta'kidlash bilan birga, ularni hayotga tatbiq etish zarurligini ko'rsatadi.

3. *Badiiy uslub va tasviriy vositalar.* Navoiy badiiy tasvir vositalaridan unumli foydalanib, asarning uslubiyatini boyitgan. Metaforalar, o'xshatishlar (tashbehtar), ramzlar va antitezalar Navoiy stilistikasining ajralmas qismi hisoblanadi. Metaforalar orqali Navoiy inson qalbini, hayotiy tajribalarni va falsafiy tushunchalarni yanada jonli va ta'sirchan qilib tasvirlaydi. Masalan, "ko'ngil daryosi"¹ degan metafora inson qalbidagi hissiyotlarning cheksizligini va to'lqinlanishini ifodalaydi. O'xshatishlar yordamida u murakkab tushunchalarni sodda qilib tushuntiradi. Masalan, qalbni gulga, umidni yulduzga o'xshatish orqali u asarni o'quvchi uchun yanada tushunarli qiladi. Ramzlar (simvolizm) orqali Navoiyning asarida ko'plab tushunchalar ramziy ma'noga ega. Quyosh – adolat va haqiqat ramzi sifatida, zulmat esa johillik va yolg'on timsoli sifatida ishlatiladi.

4. *Lirik va epik uslub uyg'unligi.* "Hayrat ul-Abror" asarida lirik va epik uslub uyg'un holda qo'llangan. Epik uslub voqealarning keng qamrovli va batafsil tasvirlanishi orqali namoyon bo'lsa, lirik uslubda muallifning shaxsiy his-tuyg'ulari, kechinmalari va falsafiy mushohadalari o'z ifodasini topadi. Bu ikki uslubning uyg'unligi asarga o'ziga xos badiiy ko'lam bag'ishlaydi. Lirik uslub orqali Navoiy insonning ichki dunyosini, hissiy holatini, ma'naviy iztiroblarini chuqur tasvirlaydi. Masalan, ko'ngilning iztiroblari, insonning najot izlab qilgan duolari lirik ifodalar orqali tasvirlangan. Shu bilan birga, epik uslubda voqealar zanjiri, qahramonlarning hayotiy tajribalari va boshidan kechirgan voqealari keng ko'lamda bayon qilinadi.

5. *Sharqona uslub.* Navoiy ijodida Sharq adabiyotiga xos bo'lgan poetik va stilistik usullar keng qo'llanilgan. Sharqona uslub, ayniqsa, tasavvufiy g'oyalar, axloqiy qadriyatlar va diniy tushunchalar tasvirida yaqqol namoyon bo'ladi. Dostonda Qur'on oyatlari, hadislardan parchalarning keltirilishi va tasavvufiy talqinlar Sharq adabiyotiga xos uslubiyatning eng yorqin ko'rinishlaridan biridir. Bundan tashqari, asardagi obrazlarning o'ziga xosligi, ularning ruhiy va ma'naviy jihatlari Sharq adabiyotiga xos yuksak ideal sifatida talqin etiladi.

¹ Alibek Rustamov. Navoiyning badiiy mahorati. G', G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti. Toshkent-1979.

Navoiy axloqiy qadriyatlarni ko'rsatishda ramziy usullar bilan bir qatorda an'anaviy Sharqona didaktikadan foydalangan.

Alisher Navoiyning "Hayrat ul-Abror" asari uslubiy jihatdan boy va ko'p qatlamli asar hisoblanadi. Falsafiy va diniy uslub, didaktik va badiiy ifoda usullari, lirik va epik uslublarning uyg'unligi hamda Sharqona stilistika Navoiy ijodining asosiy belgilaridan biri sifatida ajralib turadi. Uslubiy boylik asarni nafaqat badiiy jihatdan, balki axloqiy va falsafiy ma'noda ham chuqur anglashga yordam beradi. "Hayrat ul-Abror" o'zining o'rgatuvchi, boy poetik uslubi orqali o'zbek adabiyotining yuksak namunalariidan biri bo'lib qolmoqda. Alisher Navoiy tomonidan yozilgan "Hayrat ul-Abror" dostoni uning badiiy uslubi, til va poetika boyligini yaqqol ko'rsatadi. Bu asar nafaqat mazmun jihatidan boy, balki stilistik jihatdan ham chuqur tahlil qilishga arziydi. Navoiy tilining stilistik xususiyatlari asar mazmunini yanada kengroq anglash va uning ma'nosini chuqurroq ochishga yordam beradi.

Navoiy stilistik birlik sifatida sinonimlardan mohirona foydalangan. U bir tushunchani bir nechta sinonim so'zlar bilan takrorlab, ma'noni boyitgan va asarga musiqiy ohang bag'ishlagan. Bu usul asarda leksik boylikni oshiradi va o'quvchiga ma'noni yanada to'liqroq anglash imkonini beradi.

Masalan: "go'zal", "xushro'y", "zebo" so'zlari bir-biriga yaqin ma'noga ega bo'lsa-da, har birining o'ziga xos badiiy yuklamasi mavjud.

Antitezalar Navoiy ijodida keng qo'llanilgan stilistik vositalardan biri bo'lib, u hodisalar yoki tushunchalar o'rtasidagi qarama-qarshiliklarni ko'rsatish orqali chuqur falsafiy ma'nolarni ochib beradi.

Masalan, *nur* va *zulmat*, *haqiqat* va *yolg'on*, *adolat* va *zulm* kabi qarama-qarshiliklar yordamida muallif haqiqat, adolat va axloqiy qadriyatlarni tasvirlaydi. Bu antitezalar, asarda tasvirlangan voqealar va xarakterlar o'rtasidagi muvozanatni ko'rsatib, ularning o'quvchi ongidagi aksini kuchaytiradi. Tashbehtar Navoiy stilistikasining ajralmas qismi bo'lib, asarning badiiy jozibasini oshiradi. Muallif ko'plab o'xshatishlar orqali murakkab tushunchalarni sodda va aniq tasvirlaydi.

Masalan: "Qalbi guldek nozik" – qalbning nozikligi gul bilan taqqoslanadi, bu insonning ichki dunyosidagi nozik his-tuyg'ularni anglatadi. "Umid yulduzi" – insonni umid bilan yashatadigan narsa yulduzga o'xshatiladi, bu umidning yorqinligini va yo'ldosh bo'lishini ko'rsatadi.

Metafora – asar stilistikasining eng muhim unsurlaridan biri bo'lib, muallif ma'lum bir tushunchani boshqasi orqali ifodalash orqali ma'noni yanada boyitadi.

Masalan: "Ko'ngil daryosi" – inson qalbidagi cheksiz tuyg'ularni va hissiyotlarni ifodalashda daryo ramz sifatida ishlatilgan. Bu insonning ichki dunyosidagi beqarorlik va to'lqinlanishni ko'rsatadi. "Nafs zindoni" – insonning o'z nafsiga asir bo'lgan holatini ko'rsatish uchun nafs zindonga o'xshatilgan.

Navoiy ramzlardan ham samarali foydalangan bo'lib, ma'lum tushunchalarni chuqurroq tasvirlash uchun simvolizmga murojaat qiladi. Bu usul asar mazmunini ko'p qirrali va boy qiladi.

Masalan: Quyosh – asarda haqiqat, adolat va ilohiy nurning ramzi sifatida qo'llanilgan. Quyosh insonning ruhiy yuksalishi va aqlni ifodalaydi. Ko'z – ko'z odatda idrok va ma'rifat ramzi sifatida ishlatiladi, u orqali inson haqiqatni ko'ra oladi. Ko'z inson qalbining oynasi

sifatida ham ko'rinadi. Majoziy ifodalar Navoiy stilistikasining yana bir muhim qismi bo'lib, muallif hayotiy va falsafiy tushunchalarni ifodalashda alegoriyalardan keng foydalangan.

Masalan, insonga berilgan ichki kurash (nafs va ruh o'rtasidagi ziddiyat) – bu ma'no insonning ichki ziddiyatlarini tasvirlash va axloqiy qadriyatlarni ifodalash uchun ishlatiladi. Insonning hayotiy sayohati esa ruhiy yuksalishni va ma'rifat yo'lini anglatadi.

Navoiy o'z asarlarida aniq va obrazli so'z ishlatishni ham ustalik bilan bajargan. Uning uslubi o'quvchiga sodda va tushunarli bo'lib qolgan holda, chuqur mazmunni o'z ichiga oladi. Masalan, oddiy tabiat hodisalari yoki kundalik hayotdagi voqealar orqali insoniy fazilatlarni tasvirlash usuli keng qo'llaniladi. Bu usul asarni o'quvchi uchun yaqin va tanish qilib, unda keltirilgan g'oyalarni chuqurroq qabul qilishga yordam beradi.

Xulosa. Alisher Navoiy o'zining “Hayrat ul-Abror” asarida stilistik birliklarni mohirona ishlatgan. Sinonimlar, antitezalar, tashbehtar, metaforalar, ramzlar va alegoriyalar orqali asar badiiy jihatdan yanada boyib, o'quvchining fikrini chuqurlashtiradi. Bu stilistik vositalar asarda nafaqat go'zallik va estetik ahamiyatga ega, balki asarning axloqiy va falsafiy mohiyatini tushunishga ham yordam beradi. Navoiy stilistikasining boyligi o'zbek adabiy tilining yuksak taraqqiyotini va badiiy tafakkurining kengligini ko'rsatadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Бабаджанов Б. М., Коматцу Х. Журнал «Haqiqat» как зеркало религиозного аспекта в идеологии джадидов (русский) // TIAS Central Eurasian Research Series. — 2007. — Andoza:Бсокр. — ISBN 978-4-904039-02-1.
2. Borovkov A. K., Alisher Navoi kak osnovopolojnik uzbekskogo literaturnogo yazika. – Sb.: „Alisher Navoi“, M-L., 1948;
3. Ijcherbak A. M., Grammatika starouzbekskogo yazika, M-L., 1962;
4. Mutallibov S., Morfologiya va leksika tarixidan qisqacha ocherk, T., 1959;
5. Abdurahmonov G., Shukurov Sh., O'zbek tilining tarixiy grammatikasi, T., 1973;
6. Tursunov U., O'rinboev B., O'zbek adabiy tili tarixi, T., 1982;
7. Alibek Rustamov. Navoiyning badiiy mahorati. G', G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti. Toshkent-1979.

O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

IV RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 05-avgust

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM
ISTIQBOLLARI. IV Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 232 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: Scienceproblems Team

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 05-avgust

ISBN 978-9910-09-259-6

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Scienceproblems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.